

Banki belső szabályzatok folyamatalapú szabályozó dokumentummá történő átalakításával kapcsolatos felügyeleti állásfoglalás

Az állásfoglalást kérő bank (**Bank**) állásfoglalás kiadása iránti kérelemmel fordult a Magyar Nemzeti Bankhoz (**MNB**) a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (**Hpt.**), valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (**Pmt.**) szerinti banki belső szabályzatok folyamatalapú szabályozó dokumentummá való átalakításával kapcsolatos alábbi jogkérdésben.

I. A TÉNYÁLLÁS

Az állásfoglalást kérő a beadványában kifejtette, hogy az MNB adott határozatban (**Határozat**) kötelezte a Bankot a teljes körű csoportszintű kockázati kontroll megvalósítását biztosító eljárások kialakítására. A Bank és a bankcsoport méretnövekedése, ezáltal a tevékenységvégszében és az üzleti modellekben rejlő kockázatok növekedése egyaránt megköveteli a vállalatirányítási rendszer fejlesztését. A Bank a hatékony csoportszintű kontroll funkció kialakítása, működtetése és a kockázatokkal arányos vállalatirányítási rendszer biztosítása érdekében folyamatalapú szabályozást kíván bevezetni a Bankban és a bankcsoportban, így a banki folyamatok teljes körű feltérképezését és a folyamatalapú szabályozás bevezetését követően egy három éves projekt keretében valamennyi szabályzatára – az MNB általi jóváhagyás alá eső Pmt. szerinti belső szabályzatára és a csoportszintű szabályozó dokumentumokra is kiterjedően – folyamatalapú szabályozást vezet be. A Bank a Határozatnak való megfelelés érdekében kialakította a csoportszinten implementálandó belső szabályzatainak keretrendszerét, továbbá negyedévente beszámolt az MNB-nek az előbbiekhöz kapcsolódóan a Határozatban előírt adott kötelezettségének végrehajtásáról, meghatározott belső szabályzatának kialakításáról, amely már folyamatalapú szabályozó dokumentum formában készült el.

II. A JOGKÉRDÉS

A Bank az állásfoglalás kérésében annak megerősítését kérte az MNB-től elvi jelleggel is, hogy a folyamatalapú szabályozó dokumentumok alkalmazása önmagában a dokumentumok folyamatalapúsága miatt nem ütközik a Hpt. 107. §-ának a hitelintézetek vállalatirányítási rendszerével, a Hpt. 115. § (2) bekezdésének az EU-szintű hitelintézeti anyavállalatok és leányvállalatok kockázatkezelési és vállalatirányítási rendszerével szemben támasztott, valamint a Hpt. 108. §-ának az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület kötelezettségeivel kapcsolatos jogszabályi és az ezekből fakadó hatósági követelményekben, továbbá a pénzmosás elleni belső szabályzata önmagában azért nem ütközik a Pmt. 65. § (5) bekezdésébe, mert az szintén folyamatalapú szabályozó dokumentumként kerül kialakításra.

III. A BANK ÁLLÁSPONTJA

A jogkérdéssel összefüggésben a Bank beadványában írt álláspontja szerint a Hpt. és a Pmt. hivatkozott rendelkezései nem tiltják a jogszabályi kötelező tartalmi elemeket tartalmazó és a jogszabályok céljaival nem ellentétes folyamatalapú szabályozó dokumentumok alkalmazását. Az egységes módszertanon alapuló folyamatmodellek átláthatóbbá teszik a működést mind egyedi, mind csoportszinten. A folyamatalapú szemlélet és szabályozások támogatják az operatív feladat végrehajtást, a döntéshozatalt, a fejlesztések megvalósítását, a belső és külső ellenőrzések lefolytatását a Bankban és a bankcsoportban, továbbá hatékonyan hozzájárulnak ahhoz, hogy a Bank és a Bankcsoport összevont alapon is teljesítse a kockázatkezelésre és vállalatirányítási rendszerre vonatkozó követelményeket, biztosítsa a kockázatkezelési és vállalatirányítási rendszerek egységességét, összehangoltságát, következetességét, és az MNB-nek szolgáltatandó adatok és információk kinyerési képességét. A folyamatalapú szabályozó dokumentumok lényege, hogy a banki folyamatok részletes folyamatlépéseit és tevékenységeit azok logikai, időbeli sorrendjében a kapcsolatukat bemutató tartalmazzák. Minden tevékenységnél táblázatos formában megjelölésre kerül a tevékenység végrehajtója, eredménye és a végrehajtáshoz használt IT alkalmazás. A kiszolgálási szintek és a kulcsteljesítmény mutatók megjelenítése is támogatott. A folyamatalapú szabályozás általános irányelvei, valamint az egyes folyamatokhoz kapcsolódó irányelvek és az egyes tevékenységek leírásai elkülönítve kerülnek megjelenítésre a szabályozó dokumentumban, amelynek eljárásrendi része folyamatábrákból áll. A Bank álláspontja szerint az állásfoglalás kéréshez csatolt folyamatalapú szabályozó dokumentumtervezet megfelel a Hpt. 107., 108. és 115. §-ainak, mivel a felelősségi körök és folyamat szereplőinek feladatai minden folyamatlépésnél transzparensen láthatók, szabályozottak. A folyamatalapú szabályozó dokumentum mellékletét képező ún. Aris folyamatábrák vizuális megjelenésükkel könnyítik a folyamatok megértését. Kötelező melléklet a folyamat-felelősségi mátrix, amelyből lekérdezhetők a kontroll, illetve az IT rendszer által végzett automatikus tevékenységek. A Bank

célja a folyamatalapú szabályozás bevezetésével a felelősségi körök és a feladatok transzparenciájának növelése, és a folyamatalapú szabályozás hozzájárul a Hpt. követelményeinek való még magasabb szintű megfelelés biztosításához.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

A fenti jogkérdést az MNB általánosságban, elvi jelleggel vizsgálta meg a Bank által az állásfoglalás kérésében megjelölt, a kérdéskörre vonatkozóan az alábbiakban összegezhető jogszabályi előírásokra is tekintettel.

A Hpt. 107. § (1) és (2) bekezdése értelmében a hitelintézet az általa végzett pénzügyi, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységekben és az alkalmazott üzleti modellben rejlő kockázatok jellegével, nagyságrendjével, összetettségével arányos átfogó, hatékony és megbízható vállalatirányítási rendszerrel és a (2) bekezdés szerinti – belső eljárásrendjében a belső kontroll funkciók ellátásáért felelős szervezeti egységet is egyértelműen rögzítve meghatározott – belső kontroll funkcióval rendelkezik, amelynek keretén belül a szervezeti felépítését belső szabályzatban áttekinthetően rögzíti, a felelősségi köröket, feladatokat egymástól elhatárolja és egyértelműen meghatározza, a szervezeten belüli összeférhetetlenséget ellenőrzi, megelőzi és kiküszöböli, a felmerülő kockázatok azonosítására, mérésére, kezelésére, nyomon követésére és jelentésére szolgáló hatékony eljárásokat alkalmaz, a jogszabályoknak megfelelő belső ellenőrzési mechanizmusokat, adminisztratív és számviteli eljárásokat alkalmaz, a hatékony és eredményes kockázatkezeléssel összhangban álló, annak alkalmazását előmozdító, a 117-121. §-okban meghatározott elveknek megfelelő javadalmazási politikát és gyakorlatot valósít meg, elősegíti a szervezet zavartalan és eredményes működését, az intézménnyel szembeni bizalom fenntartását, a tulajdonosok és az ügyfelek intézménnyel összefüggő gazdasági érdekeinek és társadalmi céljainak védelmét.

A (3) bekezdés értelmében a hitelezési kockázat kezelése érdekében a hitelintézet az a-d) pontokban meghatározott megoldásokkal, eljárásokkal és belső módszerekkel rendelkezik.

A Hpt. 108. § (1) és (2) bekezdése értelmében a hitelintézet irányítási jogkörrel rendelkező vezető testülete jóváhagyja, rendszeresen felülvizsgálja és értékeli a szervezeten belüli feladatok elkülönítésére és az összeférhetetlenség megelőzésére vonatkozó szabályzatokat, valamint a makrokörnyezet és a gazdasági ciklus állapotváltozásából eredő kockázatra is kiterjedő kockázatok vállalására, mérésére, kezelésére, nyomon követésére és mérséklésére vonatkozó stratégiákat és politikákat, és felelős ezen stratégiák és szabályzatok végrehajtásáért.

Az (5) bekezdés értelmében a hitelintézet írásban rögzített hatékony eljárásrendekkel, szabályzatokkal rendelkezik az a)-i) pontban meghatározott kockázatok, kockázati koncentráció azonosítására, értékelésére, mérésére, kezelésére és nyomon követésére, illetve ellenőrzésére, illetőleg a hitel- és pénzkölcsönnyújtási tevékenység jóváhagyási, módosítási, megújítási, refinanszírozási és monitoringozási folyamataira.

A (6) és (7) bekezdés értelmében a hitelintézet az (5) bekezdés f) pontjában foglaltak teljesítése érdekében az a)-i) pontokban meghatározott stratégiákat alakít ki és definiált mértékeket, limiteket, megoldásokat, eszközöket, forgatókönyveket, felméréseket, terveket készít, illetve alkalmaz és belső szabályzatokat dolgoz ki, amelyeket az itt meghatározott körben és szempontok mentén, időközönként felülvizsgál, tesztel, illetve frissít, vagy kimutatott kockázathoz igazít, valamint e jogszabályhelyen meghatározott intézkedéseket hoz meg.

A (6) bekezdés b) pontja értelmében a hitelintézet belső szabályozó dokumentumai arányban állnak a hitelintézet méretével, tevékenységének összetettségével és körével, az irányítási jogkörrel rendelkező vezető testület által meghatározott kockázatvállalási limitjeivel, valamint a hitelintézetnek azon EGT-államban betöltött rendszerszintű fontosságával, amelyekben pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységet végez.

A Hpt. 115. § (2) bekezdése értelmében az EU-szintű hitelintézeti anyavállalat és leányvállalatai összevont vagy szubkonszolidált alapon is teljesítik a kockázatkezelésre és vállalatirányítási rendszerre vonatkozó követelményeket azzal, hogy biztosítják a kockázatkezelési és vállalatirányítási rendszerek egységességét, összehangoltságát, következetességét, és az MNB részére szolgáltatandó adatok és információk kinyerési képességét.

A Pmt. 65. § (5) bekezdése értelmében az MNB a hitelintézet Pmt.-ben meghatározott kötelezettségek körébe tartozó feladatok teljesítésére vonatkozó (majd egy későbbi felülvizsgálatot követően módosított) belső szabályzatát jóváhagyja, ha az tartalmazza a Pmt., továbbá a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény alapján elkészítendő belső szabályzat kötelező tartalmi elemeiről szóló 21/2017. (VIII. 3.) NGM rendelet szerinti kötelező tartalmi elemeket és jogszabállyal, valamint a Pmt. céljával nem ellentétes.

Az MNB rámutat arra, hogy a hivatkozott jogszabályi előírásokon túlmenően számos más ágazati, illetve a Bankra is irányadó jogszabályi rendelkezés tartalmaz még meghatározott belső szabályozás kötelező elkészítésére vonatkozó

előírást (például a Hpt., a CRR, a Kit., a 40/2016. (X. 11.) MNB rendelet), emellett egyes felügyeleti szabályozó eszközök (például a 21/2019. (XII. 16.) MNB ajánlás) is megfogalmaznak a Bankra nézve valamely belső szabályzat elkészítésére vagy annak elvárt tartalmi elemeire vonatkozó felügyeleti elvárásokat, vagy azt az MNB adott döntésében foglalt kötelezettségként (mint például a jelen esetben a Határozatban) írja elő, továbbá az MNB a közzétett mintaszabályzatokkal (például panaszkezelési mintaszabályzattal) és mintatájékoztatókkal is segíti a kapcsolódó jogszabályértelmezést és a szabályzatalkotást.

A kifejtettekre tekintettel az MNB az állásfoglalás kérelmben feltett jogkérdést általánosságban, elvi jelleggel abból a szempontból vizsgálta és ítélte meg, hogy önmagában a banki szabályozó dokumentumok folyamat alapúvá történő átalakítása megfelel-e a jogszabályi előírásoknak és felügyeleti elvárásoknak.

A Bank által kifejtett állásponttal, illetőleg a folyamat alapú szabályozó dokumentumok mellett szóló érvekkel, mint a prudens működés biztosítása szempontjából a folyamat alapú belső szabályrendszer legfontosabb előnyeként felsorolt indokokkal, valamint a szabályozás átalakításának céljával az MNB is egyetért. Az MNB prudenciális szempontból jó és követendő gyakorlatnak tartja a Bank által bemutatott folyamat alapú szabályozó dokumentumok bevezetését és alkalmazását, amennyiben azok tartalmazzák a jogszabályban meghatározott kötelező tartalmi elemeket és a jogszabályok céljaival nem ellentétesek, továbbá teljesítik a vonatkozóan megfogalmazott felügyeleti elvárásokat, és mindezekkel összefüggésben a bevett és elfogadott piaci szabályoknak és szokványoknak is megfelelnek. Ennek kapcsán az MNB fontosnak tartja felhívni a Bank figyelmét arra, hogy a szabályozás átalakítása során mindenkor fordítson kellő gondosságot a szabályozó eszközök és a szabályozott folyamatok közötti egyezőség kialakítására, valamint annak fenntartására, amelyet az MNB ellenőrzési eljárásai során is kiemelten vizsgál.

Az MNB a fenti véleményét kizárólag az állásfoglalás kérelmben rendelkezésre bocsátott információk alapján alakította ki, így az abban foglalt egyedi jogértelmezés csak az állásfoglalást kérő által előadott tényállásra vonatkozik. Az MNB véleménye nem tekinthető kötelező erejű állásfoglalásnak, a benne foglaltaknak más hatóságra, illetve a bíróságra nézve nincs kötelező tartalma. A jelen állásfoglalás kizárólag az állásfoglalást kérő tájékoztatása céljából készült, a benne foglaltak egyéb célok (például marketing) érdekében, továbbá harmadik személyekkel szemben nem használhatóak fel, illetve jogvita eldöntésére nem alkalmazhatóak.

Budapest, 2020. január 22.